

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICI
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OPOSDRU

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
Școala doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT
OPERA LUI I.L. CARAGIALE – DE LA
GAZETĂRIE LA LITERATURĂ
REZUMAT

Conducător științific,
Prof. Univ. Dr. ANTOFI SIMONA

Doctorand,
CONTOMAN OANA ANDREEA

Seria U 2 Nr.7

GALAȚI

2013

1

DECIZIA

nr. 2606 / 6.12.2013

În conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/05.01.2011, ale Codului studiilor universitare de doctorat și ale Regulamentului instituțional privind organizarea și desfășurarea studiilor universitare de doctorat;

în baza referatului conducătorului științific **Prof.univ.dr. Simona ANTOFI**;
conform aprobării Consiliului școlii doctorale din data de **27.11.2013**;

în baza Ordinului Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului nr. 3288/20.02.2012 privitor la numirea rectorului;

Rectorul universității decide:

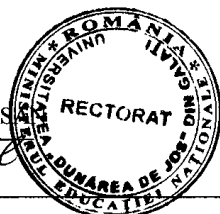
Art. 1. Se numește comisia pentru evaluarea și susținerea publică a tezei de doctorat de către doctorandul(a) **CONTOMAN O. OANA-ANDREEA**, domeniul **Filologie**, în următoarea componență :

1. Președinte	Prof.univ.dr. Doinița MILEA
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
2. Conducător de doctorat	Prof.univ.dr. Simona ANTOFI
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
3. Referent oficial	Prof.univ.dr. Mircea A. DIACONU
Universitatea „Ștefan Cel Mare” din Suceava
4. Referent oficial	Prof.univ.dr. Gheorghe MANOLACHE
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
5. Referent oficial	Prof.univ.dr. Laura BĂDESCU
Universitatea din Pitești

Art. 2. Școala doctorală, Secretariatul doctorat, Compartimentul salarizare și Biroul financiar vor duce la îndeplinire prevederile prezentei decizii.

Rector,

Prof. univ. dr. ing. Iulian Gabriel BÎRSAN

CUPRINS

INTRODUCERE.....	6
CAPITOLUL I. PRESA ROMÂNESCĂ DIN SECOLUL AL XIX-LEA. PARTICULARITĂȚI STRUCTURALE ȘI TEMATICE.....	10
I.1. SCURTĂ PRIVIRE ASUPRA PRESEI ROMÂNEȘTI DIN SECOLUL AL XIX-LEA. PARTICULARITĂȚI STRUCTURALE ȘI TEMATICE. GAZETARI REPREZENTATIVI.....	10
CAPITOLUL II. ACTIVITATEA DE GAZETAR A LUI I. L. CARAGIALE. CÂTEVA REPERE.....	19
II. 1. REVISTE EDITATE DE I.L. CARAGIALE.....	20
II. 2. REVISTE EDITATE IN COLABORARE.....	23
II.3. COLABORĂRI LA ALTE REVISTE.....	25
CAPITOLUL III. DIRECȚII ALE RECEPTĂRII ACTIVITĂȚII DE GAZETAR - SCRIITOR A LUI I.L. CARAGIALE.....	31
III. 1. CONSIDERAȚII GENERALE ASUPRA PUBLICISTULUI I. L.CARAGIALE.....	31
III.2. GAZETARUL I. L. CARAGIALE ÎN OGLINZILE DEFORMATOARE ALE CRITICII ANTEDECEMBRISTE.....	34
III.3. GAZETARUL CARAGIALE ÎN VIZIUNEA CRITICILOR DE AZI.....	39
CAPITOLUL IV. INTERFERENȚE GAZETĂREȘTI ÎN SCRIERILE LITERARE ALE LUI I. L. CARAGIALE.....	50
IV. 1. CONSIDERAȚII GENERALE. CARAGIALE-GAZETAR ȘI AUTOR DE TEXTE.....	50

IV. 2. PRESA CA TEMĂ A LITERATURII.....	57
IV. 3. PERSONAJUL-JURNALIST.....	65
IV.3.1. TURTUREL (EDGAR BOSTANDAKI).....	66
IV.3.2. KARKALEKI.....	68
IV.3.3. CARACUDI.....	69
IV.3.4. IGNAT CARACUDI.....	70
IV.3.5. IONESCU/POPESCU.....	71
IV.3.6. RICĂ VENTURIANO.....	72
IV.3.7. NAE CAȚAVENCU.....	74
IV.3.8. AUCTOR IN FABULA – EU, AMICUL SAU NENEA IANCU.....	76
IV.3.9. PRESA CA SUPRA-PERSONAJ.....	78
IV.4. PERSONAJUL CREAT DE PRESĂ.....	84
IV.4.1. PORȚIA POPESCU.....	84
IV.4.2. MIȘU ZAHARESCU.....	87
IV.4.3. CORIOLAN DRĂGANESCU.....	89
IV.4.4. RAUL GRIGORAȘCU.....	90
IV.4.5. IORDĂCHEL GUDURĂU.....	91
IV.4.6. COSTĂCHEL GUDURĂU.....	92
IV.5. TEXTELE PARABOLĂ- (DE)(RE)MITOLOGIZAREA IRONICĂ A PRESEI.....	94
CAPITOLUL V. STRUCTURI ȘI NORME JURNALISTICE ÎN GAZETELE CREATE DE I. L. CARAGIALE. INTERFERENȚE LITERARE ȘI EFECȚE DE RECEPTARE.....	99
V. 1. CLAPONUL. PARTICULARITĂȚI ALE GAZETĂRIEI ÎN PERSPECTIVĂ CRITICĂ.....	99

V.2. RUBRICILE <i>CLAPONULUI</i> . PARODIE GAZETĂREASCĂ VERSUS INTERFERENȚE LITERARE.....	104
V.3. <i>MOFTUL ROMÂN</i> . ASPECTE GENERALE ALE PUBLICAȚIEI ȘI EVALUĂRII CRITICE.....	110
V.3.1. NUMĂRUL 1 AL <i>MOFTULUI ROMÂN</i> -FECUNDITATEA PARODICĂ A ÎNCEPUTULUI.....	118
V.3.2 NUMĂRUL 2 AL <i>MOFTULUI ROMÂN</i> – UN VA URMA CU TÂLC.....	123
V.3.3. NUMĂRUL 18 AL <i>MOFTULUI ROMÂN</i> – O VARIAȚIUNE LA TEMĂ.....	131
CONCLUZII.....	138
BIBLIOGRAFIE.....	142
ANEXE.....	155

**OPERA LUI I.L. CARAGIALE – DE LA GAZETĂRIE
LA LITERATURĂ
REZUMAT**

Lucrarea *Opera lui I. L. Caragiale – de la gazetărie la literatură* propune o analiză a modului în care a contribuit Ion Luca Caragiale la evoluția presei și a literaturii românești din secolul al XIX-lea, precum și a influențelor epocii asupra întregii sale opere. Miza demersului nostru vizează o analiză bifocală, orientată, pe de o parte, asupra scriiturii literare care mixează, în interiorul său, strategii, lexic, categorii de personal/personaje specifice spațiului gazetăresc, iar pe de altă parte, asupra funcționării a-tipice a componentelor literaturității care, printr-o schimbare de funcție obișnuită în mișcarea presei românești din secolul al XIX-lea, intervin și participă la elaborarea efectivă a gazetelor pe care Caragiale le-a fondat și le-a condus, sau la realizarea articolelor sale, publicate în paginile revistelor sau ale ziarelor la care a colaborat.

În Capitolul I, lucrarea prezintă un scurt istoric al presei românești de secol al XIX-lea, cu particularități ce țin de de zonă și de încadrare istorică. Este vorba despre o sumară trecere în revistă a celor mai importante reviste cu caracter literar, cultural sau politic și a celor ce le-au inițiat, evidențiindu-se ca lideri de opinie, deschizători de drumuri și promotori ai scrierilor românești. S-a făcut remarcată *Dacia literară*, revistă orientată spre întreg spațiul cultural autohton, ce a impus noi direcții de promovare și susținere a limbii române moderne și a culturii române. Menționăm și aportul adus de

implicarea în presă a unor lideri politici, în calitate de fondatori, redactori ori colaboratori, ori a unor importante nume de scriitori ai epocii, cu rezonanță până în zilele noastre. Pe plan cultural și literar, apariția a peste 140 de ziare și reviste a avut un puternic impact asupra vieții sociale românești. În funcție de specificul gazetei, se urmărea impunerea unei direcții literare, promovarea unor autori și susținerea altora deja consacrați, dar și promovarea unor curente politice în scopul câștigării de alegeri sau de noi membri, educarea ori manipularea populației. Secolul al XIX-lea a fost o epocă în care citirea gazetelor era la loc de seamă între ocupațiile zilei. Între paginile ziarelor și ale revistelor se regăseau articole critice sau de direcție literară, estetică, culturală, scrise de către autori ce, de regulă, erau scriitori care experimentau literar în spațiul jurnalistic sau își exersau talentul în sprijinul unor idei și deziderate politice specifice epocii. Ceea ce rezultă din expunerea celor de mai sus este caracterul hibrid atât al fenomenului de presă, în specificitatea lui din secolul al XIX-lea, al tematicii abordate de gazete, cât și al practicii scriitoricești a publiciștilor înșiși.

Capitolul al II-lea privește încadrarea în epocă a gazetarului Caragiale și contribuțiile aduse de acesta la dezvoltarea gazetăriei. Prima parte a capitolului panoramează revistele editate de I. L. Caragiale (*Moftul român*, *Calendarul Moftului român*, *Claponul*, *Calendarul Claponului*) și caracteristicile lor, continuând, apoi, expunerea cu reviste editate în colaborare și cu încadrarea acestora în epocă (*Ghimpele*, *Națiunea română*, *Alegătorul liber*, *Epoca Literară*), precum și cu revistele la care a colaborat scriitorul (*Convorbiri literare*, *Adevărul ilustrat*, *Povestea vorbei*, *Literatură și*

artă română. Idei, simțire, formă, Foaia interesantă. Revistă săptămânală ilustrată, Pagini literare, România jună. Ziar național independent, România ilustrată, Viața românească. Revistă literară și științifică, Convorbiri (critice). Revistă literară bimensuală, Calendar literar și artistic pe 1909. Biblioteca românească enciclopedică „Socec”, Flacăra, Timpul, România liberă. Cotidian politic, cu foileton literar și supliment, Voința națională. Ziar național-liberal, România jună. Ziar național independent, Literatură și artă română. Idei, simțire, formă, Foaia interesantă. Revistă săptămânală ilustrată, Pagini literare).

Capitolul al III-lea vizează receptarea activității de gazetar și de scriitor a lui Ion Luca Caragiale din perspectiva criticilor. Aici am analizat evoluția publicistului Caragiale, modul cum a fost perceput în perioada totalitaristă, acceptat sau renegat, dar și modul cum este privit de criticii de astăzi, ca urmare a trecerii prin diferite perioade și curente, atât literare, cât și politice. Pentru evidențierea diferitelor direcții ale receptării, am selectat din vasta bibliografie critică volume, studii și articole care să servească direct demersului propus. Am urmărit modul cum a evoluat receptarea lui Caragiale în funcție de factorul cultural, de evoluția educației populației, de împământenirea caragialismului ca stare de fapt în contemporaneitate. În acest capitol am putut face o selecție a operelor literare și a gazetelor fondate, ca viitoare direcție de lucru pentru această lucrare. În acest sens, această parte a cercetării a vizat ipostazele prin care s-a reflectat în ochii criticilor modul cum scriitura și activitatea de gazetar a lui Caragiale radiografiază realitatea vremurilor sale, cum a îmbinat experiența jurnalistică cu

cea literară și invers, până la nivelul de artă adevărată. Eroii lui Caragiale sunt consumatori de gazete, iar gazeta este un personaj în sine în opera lui Caragiale și în viața personajelor sale. Caragiale a criticat tot ceea ce i s-a părut de o calitate discutabilă în publicistica românească, a uzat de simțul fin al observației, de o bună cunoaștere a lumii literare și politice a vremurilor sale, de capacitatea sa de a ironiza rafinat, dar usturător. Critica actuală consideră că publicistul a fost un observator atât de bine orientat încât, dacă s-ar fi rezumat numai la gazetărie, tot ar fi fost remarcat prin puterea sarcasmului și a criticii dure, dar extrem de abile.

Criticii observă cum gazetarul se identifică cu publicul de nivel mediu, consumator de gazete, și comentează cutumele contemporaneității sale cu ochi de gazetar agil și participant activ la viața socială și literară. Critica existentă în raport cu opera lui Caragiale este extrem de vastă, iar cărările ei sunt bătătorite de nume mari ale ultimilor zeci de ani. Deoarece o parte importantă a bibliografiei a fost concentrată în acest capitol, am putut observa că despre Caragiale se scriu fără întrerupere cărți, studii și articole cu privire la activitatea sa de gazetar și de scriitor de literatură, printre cei mai prolifici gazetari și mai ales critici pasionați de Caragiale numărându-se Mircea A. Diaconu, Ioana Pârvulescu, Alex. Ștefănescu, Liviu Papadima, Dan C. Mihăilescu, Gelu Negrea.

În capitolul al IV-lea se radiografiază interferențele jurnalistice în literatura lui Caragiale. Aici lucrarea propune a analiză a presei ca subiect al literaturii, a personajului-jurnalist în opera lui Caragiale, a personajului creat de presă, a textelor-parabolă privite ca (de)(re)mitologizare ironică a presei, a presei ca supra-personaj și a

prezenței lui *auctor in fabula* în *momente* și schițe. Secțiunea ce privește presa ca subiect al literaturii supune analizei opere ca *Atmosferă încărcată*, *O noapte furtunoasă*, *Conu Leonida față cu reacțiunea*, *D-ale carnavalului*, *Groaznica sinucidere din strada Fidelității*, *Duminica Tomii*, *Înșiorătoarea și îngrozitoarea și oribila dramă din strada Uranus*.

Personajul-jurnalist în opera lui Caragiale este supus unei analize minuțioase pentru identificarea modalităților de construcție. Veleități jurnalistică putem distinge atât la personajele care populează comediile, dar și în *momentele* și *schițele* lui Caragiale, sau chiar în nuvele. Înainte de a discuta despre personajul-jurnalist, trebuie să vedem cu ce se ocupă în general personajele lui Caragiale, cum se definesc ca individualități în cadrul operei, dar și în cadrul societății din care fac parte. Am ținut cont de faptul că jurnalismul e un *hobby*, în general, pentru personajele lui Caragiale, întrucât meseria de gazetar nu era definită, în epocă, drept o meserie propriu-zisă, găsită în „nomenclatorul de meserii” al vremurilor. Personajul literar este și personaj-jurnalist, în măsura în care are această preocupare ca pasiune. În cadrul acestei secțiuni am analizat, pe rând, personajele-jurnalist și importanța lor în economia literaturii caragialiene. Am demonstrat, cu instrumentele presei și ale literaturii, cum Turturel, Karkaleki, Caracudi, Rică Venturiano și alții joacă rolul de personaje-jurnalist acreditate de mentalitatea epocii dar ironizate de scriitor. Personajul creat de presă este perceput separat, ca individualitate distinctă de celelalte personaje. El a suplimentat creația literară a scriitorului cu toate caracteristicile pe care le poartă presa epocii: mincinos, dual, ipocrit, părtinitor, oportunist, fanfaron.

Porția Popescu, Mișu Zaharescu, Coriolan Drăgănescu, Raul Grigorașcu, Iordăchel Gudurău, Costăchel Gudurău sunt personajele create de presă – și de mass-media - despre care am ales să vorbim. În secțiunea de texte parabolă privite ca (de)(re)mitologizare ironică a presei am supus atenției opere ca *Pâinea noastră cea de toate zilele*, *O invenție mare*, *Norocul culegătorului*, *Partea poetului* și am extras elementul ironic-moralizator și contribuția presei în atingerea scopului operei literare. Presa ca supra-personaj este o parte a lucrării ce ilustrează efectele relației speciale pe care autorul a avut-o cu presa, aceasta constituind elementul particularizator din opera și, desigur, din viața sa. *Conu Leonida față cu reacțiunea*, *Reportaj*, *Temă și variațiuni* sunt opere literare date ca exemplu. *Auctor in fabula* sau însuși Caragiale denumit *Eu*, *Nenea Iancu* sau *Amicul* se referă la modul cum scriitorul se autodistribue în rolul naratorului sau al unui personaj cu totul aparte din textele sale.

Capitolul al V-lea reprezintă secvența de originalitate a cercetării noastre, întrucât explorează interferențele presei cu literatura, din perspectiva celei dintâi. Pentru o demonstrație aplicată am ales câteva numere de ziar dintre cele fondate de Caragiale: *Moftul român* și *Claponul*.

Claponul este revista umoristică pe care I. L. Caragiale a redactat-o în întregime în perioada mai-iunie 1877, însumând șase numere. Perioada *Claponul* constituie etapa principală de formare ca gazetar a lui Caragiale. Caragiale se auto-descoperă ca prozator scriind articole de gazetă. Prin intermediul gazetelor, Caragiale și-a dat seama că talentul său era cel de autor comic. Lumea și viața contemporanilor săi a fost sursa de inspirație pentru *Claponul*.

Claponul a contribuit la formarea gazetarului Caragiale prin efortul de a selecta teme, personaje, tipare, psihologii pe care le vom întâlni în opera sa, dar și prin îmbogățirea uneltelor scriitoricești.

Gazetăria se întâlnește cu literatura în *Claponul*, iar multe dintre temele folosite în schițe sau comedii sunt prezente și aici: meschinăria, parvenitismul, pseudo-patriotismul, falsitatea discursurilor parlamentare, corupția și duplicitatea gazetarilor, superficialitatea omului obișnuit (Mitică). Prima schiță a lui Caragiale a fost publicată inițial în *Claponul*, în 1878, și se numea *Smotocea și Cotocea*, iar mai târziu a fost republicată în *Moftul român*, în 1893, sub numele de *Lache și Mache*. Ca structură, *Claponul* cuprinde câte un material de tip editorial și rubrici de poante și povestioare umoristice numite *Gogoși*. Coperta *Claponului* era împărțită în trei. În partea de sus apărea titlul ziarului, urmat de subtitul „Foiță hazlie și populară.” Nota umoristică se observă încă din prezentare și tirajul - fals - este scris folosind cifra laitmotiv în literatură: 3. Ziarul avea și o deviză: „!Eftin și bun! 10 bani numerul.” Semnul exclamării, folosit inclusiv la început și la sfârșit, încadrează deviza și atrage atenția cititorului.

Cât despre *Moftul român*, autodenumit „Revistă spiritistă națională”, acesta apărea bihebdomadar în prima serie din 24 ianuarie-23 iunie 1893, cu 41 numere, săptămânal în a doua serie, 1 aprilie-18 noiembrie 1901, cu un total de 31 de numere și, în perioada celei de-a treia apariții, 12-28 mai 1902, scriitorul a scos încă 3 numere. În cadrul revistei, Caragiale prezintă cu umor moralizator chestiuni ce țin de tarele societății, care apar în toată urâtenia lor, după cum omul social este prezentat până în adâncurile

ființei, iar râsul devine astfel, voluntar sau involuntar, un mijloc de de protest. Procedeu utilizat cel mai frecvent este parodia, iar aceasta merge spre poezia epocii, stilul cronicarilor dramatici, al criticilor literari, al publiciștilor, al politicienilor, spre parvenții pe plan social, spre burghezia contemporană. Chiar și o reproducere a unui text din alt ziar poate deveni o parodie. În mod obișnuit, *Moftul român* conține și o caricatură politică de actualitate. Rubricile principale conțin un editorial, încercări literare sub forma unor povestioare, momente și schițe, poezii, anunțuri de mica publicitate - ale *Moftului român* sau ale unor comercianți. Pe prima pagină apare numele revistei scris cu majuscule și cel mai mare corp de literă existent atât pe pagină, cât și în revistă. Subtitlul ironic este „Revistă spiritistă națională”, cum am amintit deja, dar în cadrul revistei nu vor apărea articole legate de spiritism, ci unele legate de aspecte sociale, culturale și economice, sau articole umoristice și anecdote; titlul sugerează ironic faptul că în paginile revistei se vor oferi soluții pentru orice problemă de ordin social, public sau individual, poate apărea. Urmează o descriere a ziarului și a frecvenței de apariție: „Organ bi-ebdomadar pentru respîndirea științelor oculte în DACIA-TRAIANĂ”. „Organ” trimite către o autoritate competentă, capabilă să rezolve problemele „naționale”. „Științele oculte” nu vizează textul propus în general de ziar, ci reprezintă o incitare pentru publicul cititor. Director este prezentat a fi I. L. Caragiale, prim-redactor A. Bacalbașa, iar „Agenția telepatică FACHINO” este o altă formă de a induce publicul în eroare prin folosirea unor cuvinte nepotrivite cadrului de prezentare a unui ziar, de fapt o aluzie la disponibilitatea fantasmagorică a presei românești a epocii. Apariția

Moftului român este, pentru Caragiale o cumpănă, momentul de mijloc în evoluția sa, perioada dintre *Claponul* și *Momente*. Așa se face că Moftangiul și Moftangioaica, două prototipuri sociale promovate în *Moftul român*, vizează publicul mediu căruia i se adresează Caragiale în revista sa, imaginea societății parvenite, prea puțin educate, dar cu pretenții de mare clasă, democrați din naștere, cunoscători a tot ce înconjoară, creduli, iubitori de gazete și de fast, funcționari obedienți, ușor de găsit în toate mediile sociale.

Interpretarea a urmărit detalii de ordin tipografic precum încadrarea în pagină, apartenența la genurile presei, structura articolelor, semnatarii articolelor, pseudonimele și rolul lor, scopul textelor, tipurile de discurs literar ce apar în paginile acestor ziare, instrumentele literaturii folosite pentru a construi textul de presă, ilustrațiile, caricaturile, rubricile de mică publicitate, articolele-program.

La final, lucrarea cuprinde o serie de Anexe cu informații de istoria presei în genere și informații referitoare la activitatea de gazetar a lui Caragiale, așa cum o înregistrează dicționarele de presă, antologiile și sintezele de specialitate. De asemenea, se regăsesc copii după reproducerile în facsimil al numerelor de reviste considerate reprezentative pentru hibridizarea discursului literar și a celui jurnalistic caragialian, care au fost analizate în capitolul al cincilea.

Acest studiu ar putea deschide un capitol cu totul nou, în cercetarea de profil, care să vizeze analiza formelor, a structurilor și a mijloacelor hibridizării textului literar cu cel publicistic aplicată tocmai gazetelor în discuție. Acest tip de demers, pe care l-am

ilustrat într-o bună măsură, ar furniza o nouă perspectivă în raport cu discursul jurnalistic caragialian, fecundat cu resursele inepuizabile ale literaturității, care ar permite reconsiderarea acestuia atât din perspectiva genurilor presei, cât și a mecanismului tipografic și redacțional propriu-zis.

BIBLIOGRAFIE

Corpus de texte

În volume

1. Caragiale, Ion Luca, *Moftul român*, Antologie și prefață de Dobrescu, Alexandru, Editura Moldova, Iași, 1991.
2. Caragiale, I. L., *Nuvele, Povestiri, Amintiri*, Ediție îngrijită de Vintilescu, Virgil, Editura Facla, Timișoara, 1984.
3. Caragiale, Ion Luca, *Omul și opera în imagini*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1953.
4. Caragiale, I. L., *Opere*, vol. I, ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Liviu Călin, cu o introducere de Silvian Iosifescu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959.
5. Caragiale, Ion Luca, *Opere*, vol. II, Momente, Schițe, Notițe critice, ediție critică de Rosetti, Al, Cioculescu, Șerban, Călin, Liviu, cu o introducere de Iosifescu, Silvian, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1960.
6. Caragiale, Ion Luca, *Opere*, vol. III, Nuvele, Povestiri, Amintiri, Versuri, Parodii, Varia, Ediție critică de Rosetti, Al, Cioculescu, Șerban, Călin, Liviu, cu o introducere de Iosifescu, Silvian, Editura pentru Literatură, București, 1962.
7. Caragiale, I. L., *Opere*, vol. IV, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1959.
8. Caragiale, Ion Luca, *Opere*, vol. V, Fundația pentru literatură, București, 1938.
9. Caragiale, Ion Luca, *Publicistică și corespondență*, ediție

- îngrijită de Marcel Duță, studiu introductiv de Dan C. Mihăilescu, Editura Grai și Suflet-Cultura Națională, București, 1999.
10. Caragiale, Ion Luca, *Opere I-VII*, tomul V, editie ediție îngrijită de Zarifopol, P., Cioculescu, Ș., Editura Cultura Națională, București, 1930-1935.
 11. *I.L. Caragiale. Parodii în versuri și proză*, Antologie, note și postfață de Florentin Popescu, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2001.
 12. Caragiale, I. L., *Restituiri*, (Articole, „Bucureștiuri”, „diverse”, „mofturi”, note, însemări, texte literare și traduceri... identificate și comentate de Marin Bucur), Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986.
 13. Caragiale, I. L., *Momente, Schițe, Povestiri*, Antologie de Carianopol, Virginia, Editura Ion Creangă, București, 1991.

În periodice

1. *Claponul*, nr. 1, Biblioteca Academiei Române.
2. *Claponul*, nr. 2, Biblioteca Academiei Române.
3. *Moftul român*, nr. 1, 24 ianuarie 1893, Biblioteca Academiei Române.
4. *Moftul român*, nr. 2, 19 mai 1902, Biblioteca Academiei Române.
5. *Moftul român*, nr. 18, 24 iunie 1901, Biblioteca Academiei Române.

Dicționare și istorii literare

1. xxx *Anuarul presei române și al lumii politice*, anul al III-lea, dir. Proprietar Gr. Grigoriu-Rigo, 1909.
2. Cubleşan, Constantin, (coord.) *Dicționarul personajelor din teatrul lui I. L. Caragiale*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
3. Craia, Sultana, *Dicționar de comunicare, mass-media și știința informării*, Editura Meronia, București, 2008.
4. xxx *Dicționarul general al literaturii române, C/D*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004.
5. xxx *Dicționarul general al literaturii române, L/O*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.
6. Hangiu, Ion, *Dicționarul presei literare românești*, Ediția a III-a, Editura Institutului Cultural Român, București, 2004.
7. Hangiu, Ion, *Presa românească de la începuturi pînă în prezent. Dicționar cronologic 1790-2007*, Vol. I, Editura Comunicare.ro, București, 2008.
8. Iorga, N., *Almanahul presei române*, București, 1926.
9. Mîndra, V., *Istoria literaturii dramatice românești*, Editura Minerva, București, 1985.
10. Negrea, Gelu, *Dicționar subiectiv al personajelor lui I. L. Caragiale*, București, Editura Cartea Românească, 2009.
11. *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea*. Sub îngrijirea și cu un studiu introductiv de Paul Cornea, Editura Minerva, București, 1970.

Studii teoretice de interes general

În volume

1. Albert, Pierre, *Istoria presei*, Iași, Institutul european, 2002.
2. Arvinte, Vasile, *Normele limbii literare în opera lui I. L. Caragiale*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2007.
3. Coman, Mihai, *Manual de jurnalism*, Editura Polirom, București, 2009.
4. Brădățeanu, Virgil, *Comedia în dramaturgia românească*, Editura Minerva, București, 1970.
5. Breazu, Ion, *Literatura Transilvaniei*, Casa Școalelor, București, 1944.
6. Călinescu, Al., *Biblioteci deschise*, București, Editura Cartea Românească, 1986
7. Călinescu, Matei, *A citi, Reciti. Către o poetică a (re)lecturii*, Editura Polirom, Iași, 2003.
8. Ciocârlie, Corina, *Pragmatica personajului*, București, Editura Minerva, 1992
9. Cornea, Paul, *Introducere în teoria lecturii*, Editura Minerva, București, 1988.
10. Genette, Gerard, *Figures III*, Editions du Seuil, collection Poétique, Paris, 1972.
11. Genette, Gerard, *Introducere în arhitext. Ficțiune și dicțiune*, Editura Univers, București, 1994.
12. Hoinărescu, Liliana, *Structuri și strategii ale ironiei în proza postmodernă românească*, Editura Universitas, București,

2006.

13. Ibrăileanu, G., *Opere*, vol. III, Ediție critică de Rotaru, Rodica și Piru, Al., Prefață de Piru, Al., Editura Minerva, București, 1976.
14. Iliescu, Adriana, *Revistele literare la sfârșitul secolului al XX-lea*, Editura Minerva, București, 1972.
15. Maiorescu, Titu, *Opere*, vol. II, Ediție, note, comentarii, variante, indice de Rădulescu-Dulgheru, Georgeta și Filimon, Domnica, Note și comentarii de George, Alexandru și Săndulescu, Al., Editura Minerva, București, 1984.
16. Mihuleac, Cătălin, *Pamfletul și tableta. Jurnalism sau literatură?*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Iași, 2009.
17. Munteanu, Nicoleta, *Poetica teatrului modern*, Iași, Institutul European, 2011
18. Negrea, Elena, *Pragmatica ironiei. Studiu asupra ironiei în presa scrisă românească*, Editura Tritonic, București, 2010.
19. Negrilă, Iulian, *Istoria presei*, Editura Multimedia, Arad, 1997.
20. Negruzzi, Iacob, *Amintiri din „Junimea”*, Ed. Cartea Românească, București, 1943
21. Pageaux, Daniel-Henri, *Literatura generală și comparată*, Editura Polirom, Iași, 2000.
22. Pasailă, Vasile, *Presa în istoria modernă a românilor*, Editura Fundației PRO, București, 2004.
23. Petcu, Marian, *Istoria jurnalismului și a publicității în România*, Editura Polirom, București, 2007.
24. Petcu, Marian, *Structura presei românești*, Institutul

- European, Iași, 2001.
25. Petcu, Marian, *Tipologia presei românești*, Institutul European, Iași, 2000.
 26. Petroșel, Daniela, *Retorica parodiei*, Editura Ideea europeană, București, 2006.
 27. Piru, Al., *Valori clasice*, Editura Albatros, București, 1978.
 28. Popa, Marin, *Comicologia*, București, Editura Univers, 1975.
 29. Popa, Mircea, *Panoramic jurnalistic. Presa de ieri și de azi*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2011.
 30. Popescu, Cristian Florin, *Manual de Jurnalism*, Vol. I, Editura Tritonic, București, 2003.
 31. Popescu, Cristian Florin, *Manual de Jurnalism*, Vol. II, Editura Tritonic, București, 2004.
 32. Popovici, Vasile, *Eu, personajul*, București, Editura Cartea Românească, 1988.
 33. Preda, Sorin, *Tehnici de redactare în presa scrisă*, Editura Polirom, Iași, 2006.
 34. Regman, Cornel, *Selecție din selecție*, Editura Eminescu, București, 1972.
 35. Vișinescu, Victor, *O istorie a presei românești*, Editura Victor, București, 2000.

Resurse online

1. 280 de ani de jurnalism, consemnați în prima lucrare despre

- istoria profesiei de gazetar în România*, disponibil online la adresa http://www.historia.ro/exclusiv_web/actualitate/articol/280-ani-jurnalism-consemnati-prima-lucrare-istoria-profesiei-gazeta#, accesat la 20.11.2013.
2. *Portofoliul advertising*, disponibil online la adresa <http://shortcreativework.blogspot.ro/2010/01/despre-intertextualitatea-discursului.html>, accesat la 25.11.2013.
 3. Brodner, Raluca, *Un om și două pasiuni - școala și presa românească*, articol publicat în Ziarul „Lumina”, disponibil online la adresa <http://ziarullumina.ro/reportaj/un-om-si-doua-pasiuni-scoala-si-presa-romaneasca>, accesat la 20.11.2013.
 4. Datcu, Iordan, *Ion Hangu și presa literară*, articol publicat în „România literară”, disponibil online la adresa http://www.romlit.ro/ion_hangu_si_presa_literar, accesat la 20.11.2013.
 5. Farias, Adelina, *Clona literară (Repere pentru o discuție asupra parodiei)*, disponibil online la adresa <http://ro.scribd.com/doc/134961286/Parodia-U-ploiesti>, accesat la 25.11.2013.
 6. Mucenic, Dan, *Despărțirea de Maiorescu*, articol disponibil online la adresa <http://www.stirigiurgiu.ro-despartirea-de-maiorescu/>, accesat la 25.11.2013.
 7. Stamatoiu, Cristian, *Comparative literature and culture*, disponibil online la adresa <http://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1322&context=clweb>, accesat la 25.11.2013.
 7. Ștefănescu, Alex., *Literatura română în timpul comunismului*,

publicat în „România literară”, disponibil online la adresa [http://www.romlit.ro/literatura romn n timpul comunismului](http://www.romlit.ro/literatura_romn_n_timpul_comunismului), accesat la 21.10.2012.

8. Ștefănescu, Alex., *Literatură scrisă la comandă*, publicat în „România literară”, disponibil online la adresa [http://www.romlit.ro/literatur scris la comand2](http://www.romlit.ro/literatur_scris_la_comand2), accesat la 21.10.2012.

Studii critice de specialitate

În volume

1. Buhosu, Oana-Maria, *Caragiale-dramaturgul ziarist*, Editura Rovimed Publishers, Bacău, 2011.
2. Cap-Bun, Marina, *Oglinda din oglindă: Studiu asupra operei lui I. L. Caragiale*, Editura Pontica, colecția Universitas, Constanța, 1998.
3. Cazimir, Ștefan, *Caragiale e cu noi*, Editura Garamond Junior, București, 1997.
4. Cazimir, Ștefan, *Caragiale recidivus*, Editura pentru Literatura Națională, București, 2002
5. Călinescu, Alexandru, *Caragiale sau vîrsta modernă a literaturii*, Editura Albatros, Iași, 1976.
6. Cazimir, Ștefan, *Caragiale. Universul comic*, București, Editura pentru Literatură, 1967
7. Cazimir, Ștefan, *I. L. Caragiale față cu Kitsch-ul*, Editura Cartea românească, București, 1984.
8. Ciobanu, Cristina, *I.L. Caragiale: jocuri textuale și tipuri de*

- discurs. Aplicație pe Momente și Schițe*, Iași, Editura Lumen, 2006.
9. Cioculescu, Șerban, *Caragialiana*, Editura Eminescu, București, 1974.
 10. Cioculescu, Șerban, *Correspondența dintre I. L. Caragiale și Paul Zarifopol*, Editura Fundației pentru literatură și artă, 1935.
 11. Cioculescu, Șerban, *I.L. Caragiale*, Editura Tineretului, București, 1967.
 12. Condeescu, Alexandru, *Planeta Moft: O utopie rolul celei de-a patra puteri constituționale (Sfinte Sosie!) în opera lui I. L. Caragiale*, Editura Asociației Scriitorilor din București, București, 1997.
 13. Constantinescu, Pompiliu, *Scrieri (2)*, Editura pentru literatură, București, 1967.
 14. Cristea, Valeriu, *Alianțe literare*, Editura Cartea Românească, București, 1977.
 15. Diaconu, A. Mircea, *I.L. Caragiale. Fatalitatea ironică*, Editura Cartea Românească, București, 2012.
 16. Dumitrescu, Vasile, „*Spiritul combativ în publicistica lui I. L. Caragiale*”, *Studii și conferințe cu prilejul centenarului I. L. Caragiale*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1952.
 17. Elvin, B., *Modernitatea clasicului I. L. Caragiale*, Editura pentru literatură, București, 1967.
 18. Fanache, Vasile, *Caragiale*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984.

19. George, Alexandru, *Caragiale*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996.
20. Ghițoi, Adriana, *Caragiale publicist*, Editura Tritonic, București, 2005.
21. Grăsoiu, Dorina, *Caragiale în presa vremii*, Editura Jurnalul literar, București, 2002.
22. Iorgulescu, Mircea, *Marea trâncăneală. Eseu despre lumea lui Caragiale*, București, Editura Cartea Românească, 1988.
23. Iosifescu, Silvian, *Caragiale*, ediția a II-a revăzută, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1952.
24. Iosifescu, Silvian, *Dimensiuni caragialiene*, Editura Eminescu, București, 1972.
25. Manolescu, Florin, *Caragiale și Caragiale*, Editura Cartea Românească, București, 1983.
26. Negrea, Gelu, *Anti-Caragiale*, Editura Cartea Românească, București, 2002.
27. Negrea, Gelu, *Caragiale. Marele paradox*, Editura Cartea românească, București, 2012.
28. Papadima, Liviu, *Caragiale, firește*, Editura Fundației Culturale Române, 1999.
29. Papadima, Liviu, *Comediile lui I. L. Caragiale*, București, Editura Humanitas, 1996.
30. Papadima, Liviu, *Mai are timpul răbdare?*, București, Editura Curtea veche, 2007.
31. Pârvulescu, Ioana, *În Țara Miticilor. De Șapte ori Caragiale*, București, Editura Humanitas, 2007.
32. Pârvulescu, Ioana, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*,

- București, Editura Humanitas, 2011.
33. Roman, Ion, *Caragiale*, Editura Tineretului, București, 1964.
 34. Roman, Ion, *Studii despre opera lui I. L. Caragiale*, Editura Albatros, București, 1976.
 35. *Studii și conferințe cu prilejul centenarului I. L. Caragiale*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1952.
 36. Tiutiuca, Dumitru, *Caragialiada*, Editura pentru Literatură și Artă Geneze, Galați, 2000.
 37. Tomuș, Mircea, *Opera lui I.L. Caragiale*, vol. I, Editura Minerva, București, 1977.
 38. Trandafir, Constantin, *Efectul Caragiale*, Editura Vestala, București, 2002.
 39. Vartic, Ion, *Clanul Caragiale*, Cluj-Napoca, Editura Biblioteca Apostrof, 2002.
 40. Vianu, Tudor, *I. L. Caragiale în Arta prozatorilor români*, Editura Hyperion, Chișinău, 1991.
 41. Vodă-Căpușan, Maria, *Caragiale?*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002.

În periodice

1. Beligan, Radu, *I. L. Caragiale și epoca lui*, „Viața Românească”, nr. 2, Anul V, Februarie 1952.
2. Campus, Eugen, *Arta de a exprima adevărul vieții*, „Viața Românească”, nr. 1, Anul V, Ianuarie 1952.
3. Cioculescu, Șerban, *Un Portrait de Caragiale*, „Viața

românească”, anul XIX, octombrie 1966, nr. 10.

4. Novicov, Mihail, *Caragiale al nostru*, „Scânteia Tineretului”, seria a II-a, anul III, nr. 851, 16.01.1952.

5. Novicov, Mihai, *I. L. Caragiale, maestru al realismului critic*, „Viața Românească”, nr. 2, Anul V, Februarie 1952

6. Planson, Claude, *Caragiale Universal*, „Contemporanul”, nr. 23, 8 iunie 1962.

7. Preda, Marin, *Despre actualitatea lui I. L. Caragiale*, „Luceafărul”, anul XIII, nr. 41, 10 octombrie 1970.

8. Regman, Cornel, *Caragiale parodist*, „Viața Românească”, anul XV, nr. 6, iunie 1962.

10. Sadoveanu, Mihail, *Caragiale*, „Scânteia Tineretului”, seria a II-a, anul III, nr. 841, 04.01.1952

11. Stancu, Zaharia, *I. L. Caragiale, critic al regimului burghezo-moșieresc*, „Viața Românească”, nr. 1, Anul V, Ianuarie 1952.

Resurse online:

1. Aretzu, Paul, *I. L. Caragiale, autorul care se scrie pe sine*, revista „Ramuri”, disponibil online la adresa <http://revistaramuri.ro/index.php?id=2037&editie=73&autor=de%20Paul%20Aretzu>, accesat la 25.11.2013.
2. *Autori fundamentali. I. L. Caragiale – Poetica generală a operei*, disponibil online la adresa <http://www.scribube.com/literatura-romana/Autori-fundamentali-I-L-Caragi42141315.php>, accesat la

07.03.2013.

3. Boldea, Iulian, *Caragiale și lumea presei*, disponibil online la adresa http://www.upm.ro/ci/volCCI_II/Pages%20from%20Volum_texte_CCI2-59.pdf, accesat la 25.10.2013.
4. Câdea, Monica-Liana, *Romanul misterelor citadine*, disponibil online la adresa http://arhiva-www.uoradea.ro/attachment/791672704232e82e41d0a31a6bc16159/bbc4c6a568f906b6bdc41b781e64950b/Candea_Monica_Liana.pdf, accesat la 25.11.2013.
5. Chiorean, Luminița, *Momentul: gen cu mai multe „mofturi”*, articol disponibil online la adresa <http://www.docstoc.com/docs/123468647/05-chiorean>, accesat la 25.11.2013.
6. Condeescu, Alexandru, *Viața ca moft*, articol publicat în revista „România literară”, disponibil online la adresa http://www.romlit.ro/viaa_ca_moft, accesat la 25.11.2013.
7. Cristoiu, Ion, *Gazetarul Caragiale despre scena politică de azi*, articol publicat în *Jurnalul național*, disponibil online la adresa <http://jurnalul.ro/special-jurnalul/gazetarul-caragiale-despre-scena-politica-de-azi-529094.html>, accesat la 02.11.2013.
8. Diaconu, A. Mircea, *I. L. Caragiale. Euforia fatalității*, publicat în revista revistei „Limba Română”, disponibil la adresa <http://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=1108>, accesat la 15.11.2013.
9. Diaconu, A. Mircea, *I. L. Caragiale. O lume de cuvinte*.

- Fragment dintr-un studiu (III)*, disponibil online în revista „Convorbiri literare”, la adresa <http://convorbiri-literare.dntis.ro/DIACONUiu18.html>, accesat la 25.11.2013.
10. Drăgulănescu, Amalia, *O lume ca nelumea în scrierile lui M. Eminescu și I. L. Caragiale*, disponibil online la adresa http://www.philologica-jassyensia.ro/upload/VIII_2_Dragulanescu.pdf, accesat la data de 25.11.2013.
 11. Gârbea, Horia, *Caragiale – marele romantic?*, Gelu Negrea, autor de trilogie, publicat în revista „Lucefărul”, disponibil online la adresa <http://www.revistalucefarul.ro/index.html?id=4169&editie=167>, accesat la 25.11.2013.
 12. Ibrăileanu, G., *Numele proprii în opera comică* Grigurcu, Gheorghe, *Caragiale între contraste*, publicat în revista „România literară”, disponibil online la adresa http://www.romlit.ro/caragiale_nre_contraste, accesat la 25.11.2013.
 13. Grigurcu, Gheorghe, *Iarăși despre Caragiale*, publicat în „România literară”, disponibil online la adresa http://www.romlit.ro/iari_despre_caragiale, accesat la 25.11.2013.
 14. Horvat, Săluc, *Publicistica lui I. L. Caragiale*, publicat online la adresa http://www2.nord-literar.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=1150&Itemid=9, accesat la 20.10.2013.
 15. Manolescu, Nicolae, *Celălalt Caragiale*, publicat în revista

- „România literară”, disponibil online la adresa http://www.romlit.ro/cellalt_caragiale, accesat la 25.11.2013.
16. Marinescu, Luiza, *Modernitate mediatică în lumea operei lui Ion Luca Caragiale*, „Philologica Jassyensia”, Anul VIII, Nr. 2 (16), 2012, p. 87–100, disponibil online la adresa http://www.philologica-jassyensia.ro/upload/VIII_2_Marinescu.pdf, accesat la 15.11.2013.
17. Mironescu, Doris, *Bucureștiul cultural, nr. 118 – Caragiale, ironistul fatal*, „Revista 22”, disponibil online la adresa <http://www.revista22.ro/bucurestiul-cultural-nr-118--caragiale-ironistul-fatal-18725.html>, accesat la 25.11.2013.
18. Mitchievici, Angelo, *Presa și literatura: momentul Caragiale*, publicat în „Revista 22”, Nr. 33 / 9-15 august 2011, disponibil online la adresa <http://www.romaniaculturala.ro/articol.php?cod=16976>, accesat la 25.11.2013.
19. Negrea, Gelu, *Porția Popescu*, articol publicat în revista „Cultura”, disponibil la adresa <http://revistacultura.ro/cultura.php?articol=3700>, accesat la 15.11.2013.
20. Nistor, Adriana, *I. L. Caragiale. Temă și variațiuni*, disponibil online la adresa <http://www.scribd.com/doc/77928851/I-L-Caragiale-Tema-Si-Variatiuni>, accesat la 03.11.2013.
21. Oică, Iuliana, *Un alt Caragiale: publicistul*, disponibil online la adresa

- http://www.columna.crifst.ro/sites/columna.crifst.ro/files/articole/columna_2013_27, accesat la 25.11.2013.
22. Pavel, Dora, *Interviu - Marta Petreu*, publicat în revista „România literară”, disponibil online la adresa http://www.romlit.ro/marta_petreu2, accesat la 25.11.2013.
 23. Pârvulescu, Ioana, *Cronica optimistei: Dumnezeu și alții*, publicat în revista online „România literară”, disponibil la adresa http://www.romlit.ro/dumnezeu_i_alii, accesat la 15.11.2013.
 24. Pârvulescu, Ioana, *De ce ne place I.L. Caragiale. Câteva idei primite de-a gata*, publicat în „România literară”, disponibil online la adresa http://www.romlit.ro/de_ce_ne_place_i.l.caragiale.cteva_idei_primate_de-a_gata, accesat la 02.11.2013.
 25. Pârvulescu, Ioana, *Lumea ca ziar. A patra putere: Caragiale*, în revista „România literară”, disponibil online la adresa http://www.romlit.ro/lumea_ca_ziar_-_a_patra_putere_caragiale, accesat la 15.11.2013.
 26. Pârvulescu, Ioana, *Nenorocirile unui gazetar*, publicat în revista „România literară”, disponibil online la adresa http://www.romlit.ro/nenorocirile_unui_gazetar, accesat la 03.11.2013.
 27. Pârvulescu, Ioana, *Un alt Caragiale*, disponibil online la adresa http://www.observatorcultural.ro/Un-alt-Caragiale*articleID_25613-articles_details.html, accesat la 02.11.2013.
 28. Pârvulescu, Ioana, *Ziarul era teatrul zilnic pentru Ion Luca*

- Caragiale*, publicat în „Evenimentul zilei”, disponibil online la adresa <http://www.evz.ro/detalii/stiri/foana-parvulescu-ziarul-era-teatrul-zilnic-pentru-ion-luca-caragiale-944855.html#ixzz2iXenbrz>, accesat la 02.11.2013.
29. Roth, Puşa, *Publicistică*, disponibil online la adresa http://centenarcaragiale.radio3net.ro/?page_id=225#, accesat la 25.10.2013.
30. Soare, Oana, *Caragiale în faţă cu lumea modernă*, disponibil la adresa http://www.upm.ro/cci/volCCI_II/Pages%20from%20Volum_texte_CCI2-64.pdf, accesat la 15.11.2013.
31. Tuchilă, Costin, Roth, Puşa, *Caragiale și Moftul român*, disponibil online la <http://centenarcaragiale.radio3net.ro/?p=2842>, accesat la 25.11.2013.
32. Vasilache, Simona, *Atelier*, disponibil online la adresa <http://www.romlit.ro/atelier>, accesat la 22.09.2012.
33. Zamfir, Mihai, *Ion Luca Caragiale (1852-1912)*, publicat în „Viaţa Românească” nr. 1-2/2011, disponibil online la adresa <http://www.romaniaculturala.ro/articol.php?cod=16362>, accesat la 20.11.2013